

УДК 001.893:070

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.8>**Марія ПАВЛЮХ**

старший викладач кафедри міжнародної інформації,
Національний університет «Львівська політехніка»,
maria.v.pavliukh@lpnu.ua

ORCID: 0000-0001-5502-8367

**ОБРАЗ ЖІНКИ НА ШПАЛЬТАХ ВИДАНЬ СЕВЕРИНА ШЕХОВИЧА
«ЛАДА» (1853) І «РУСАЛКА» (1868): АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ**

Важливими аспектами у дослідженні гендерного руху в Україні є аналіз друкованих матеріалів жіночих видань, які формували громадську думку на тему жіночого питання у XIX столітті. Тому варто вивчити роботу перших жіночих часописів у Східній Галичині Северина Шеховича «Лада» (1853) та «Русалка» (1868), щоб простежити еволюцію поглядів на жіноче питання та ролі жінки у тогочасному суспільстві. Методи: у статті використано спеціальні методи: репродуктивний, проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний та ретроспективний. В основі роботи лежить використання таких принципів: науковості, об'єктивності, історизму, системності та комплексності.

Наукова новизна та оригінальність дослідження. Історики преси нерідко вивчають жіночу періодику у контексті загальнополітичної періодици, не виокремлюючи її в окрему групу видань. Натомість жіночу періодику розглядають як частину періодици західноукраїнських земель. Детальні дослідження жіночих видань та аналіз розвитку іноземної, зокрема польської жіночої періодици, яка паралельно виходила з українською у цей період та поширювалася у Східній Галичині, дає певність у тому, що це окрема група видань, яка мала свої особливості, періодизацію і розвивалася за загальноєвропейськими феміністичними впливами і віяннями.

Основні результати дослідження. У статті розкрито тему образу і ролі жінки у патріархальному суспільстві на прикладі аналізу статей перших жіночих видань Северина Шеховича другої половини XIX століття, які виходили у Східній Галичині. Жіноче питання, рівноправність, політична активність жінок, жіночий рух – ці та інші ідеї, які прийшли до традиційної галицької сім'ї, були висвітлені у багатьох матеріалах перших жіночих часописів Северина Шеховича «Лада» та «Русалка». Феміністичні впливи, яких зазнали ці видання, реформували стереотипи про роль жінки у житті, сім'ї, державі.

Ключові слова: жіноче питання, рівноправність, жіночий рух, жіноча періодика, фемінізм, емансипація.

Mariia Pavliukh. THE IMAGE OF A WOMAN IN THE COLUMNS OF SEVERYN SHEKHOVYCH'S PUBLICATIONS «LADA» (1853) AND «RUSALKA» (1868): ANALYSIS OF THE PROBLEMS

Important aspects in the study of the gender movement in Ukraine are the analysis of printed materials of women's publications that shaped public opinion on the topic of the women's issue in the 19th century. Therefore, it is worth studying the work of the first women's magazines in Eastern Galicia by Severyn Shekhovich «Lada» (1853) and «Rusalka» (1868) in order to trace the evolution of views on the women's issue and the role of women in the society of that time. Methods: The article uses special methods: reproductive, problem-chronological, comparative-historical and retrospective. The work is based on the use of the following principles: scientificity, objectivity, historicism, systematicity and complexity.

Scientific novelty and originality of the study. Press historians often study women's periodicals in the context of general political periodicals, without isolating them into a separate group of publications. Instead, women's periodicals are considered as part of the periodicals of Western Ukrainian lands. Detailed research of women's publications and analysis of the development of foreign, in particular Polish women's periodicals, which were published in parallel with Ukrainian ones during this period and were distributed in Eastern Galicia, gives certainty that this is a separate group of publications that had its own characteristics, periodization and developed according to pan-European feminist influences and trends.

Main results of the study. The article reveals the theme of the image and role of women in a patriarchal society using the example of an analysis of articles from the first women's publications by Severyn Shekhovich of the second half of the 19th century, which were published in Eastern Galicia. The women's question, equality, political activity of women, the women's movement – these and other ideas that came to the traditional Galician family were covered in many materials of Severyn Shekhovich's first women's magazines «Lada» and «Rusalka». The feminist influences that these publications underwent reformed stereotypes about the role of women in life, family, and state.

Key words: women's issue, political equality, women's movement, women's periodical, feminism.

Постановка проблеми. Сьогодні зростає зацікавлення у історичних дослідженнях гендерних рухів, які розвивалися одночасно у

багатьох державах світу вкінці XIX століття, зокрема і в Україні. Тема жіночого питання, політичної рівноправності жінок і чолові-

ків, жіночої праці – головна проблематика багатьох журналістських статей на шпальтах жіночих часописів, які виступають важливим історичним джерелом для досліджень гендерних рухів. Український гендерний рух розвивався за загальними тенденціями західноєвропейських жіночих рухів. Його головні віхи розвитку та ідеї своє втілення знайшли через періодику та жіночі видання.

Видання Северина Шеховича «Лада», «Русалка» становлять окремий період у розвитку жіночої преси Галичини. Їх можна назвати першими періодичними виданнями для жінок на західноукраїнських землях. Видання Северина Шеховича є прототипом жіночих журналів, часописів для жінок і про жінок. Часописи були небагато оформленими, невеликими за обсягом та без визначеної періодичності. Видавець не ставив собі за мету видавати «серйозний» часопис, тому «Лада» і «Русалка» мали розважати панянок, давати поради для заміжжя, повідомляти про модні туалети і світські заботи.

С. Шехович вирішив наповнити свої часописи амурними історіями про відомих жінок того часу, що перетворювало часописи на розважальну періодику для панянок. Аудиторія видань була вузькою – панянки високого становища, переважно польки або ж москофілки. Редактор за своїми поглядами був переконаним москофілом, тому мовою обох видань часто нагадує штучне наближення місцевого діалекту до російської мови. «Лада» і «Русалка» виходять язичієм – мовною мішаниною, штучно створеним суржилом. С. Шехович намагається прищепити галицькій громадськості москофільські симпатії. Але попри ці особливості у часописах уперше поставлена проблема ролі жінки і чоловіка у суспільстві, уперше обговорювалася поведінка жінки та правила благопристойності.

Важко назвати «Ладу» і «Русалку» сучасною жіночою журналістикою, проте саме ці видання започаткували обговорення жіночих проблем. Видавець намагався не тільки розважати своїх читачок, а й публікував матеріали наукового характеру. Організація роботи редакції у часописах не мала чіткої структури, відділів, де на їхніх шпальтах поєднувалися розваги із невеликими публікаціями про жінок та науковими статтями. Іван Франко називає «Ладу» С. Шеховича «язичницькою» і «літературним курйозом» [13, с. 107].

Аналіз останніх досліджень. Головним першоджерелом статті є часописи «Лада» та «Русалка». Також джерельною базою дослідження стали статті вчених: А. Жовтобрюха, І. Животка, І. Франка, І. Монолатія.

Мета статті – дослідити образ жінки в суспільстві початку XIX століття у статтях жіночих часописів: «Лада», «Русалка»; відстежити організацію роботи редакцій цих часописів; виокремити популярні рубрики у цих журналах; дослідити трансформацію тематики та ідей у перших жіночих часописах; порівняти тематичне тло і жанрову палітру «Лади» і «Русалки».

Методи дослідження. У статті використано загальні та спеціальні наукові методи, зокрема аналіз тематичного поля жіночих журналів «Лада» і «Русалка»; компаративний аналіз у зіставленні та протиставленні жанрової палітри журналістських матеріалів в обох часописах; синтез у виокремленні образу жінки та її ролі у житті і суспільстві.

Основний виклад матеріалу. Часопис «Лада» Северин Шехович видає 1853 року в Галичині. Вона стала першим періодичним виданням для жінок, яке порушило жіночі проблеми, проте це видання не було адресованим українкам, а слугувало розрадою інтелегентних іноземних панянок. У виданнях видавець друкував світські ігри, розповіді про публічні вечірки та модні салони. Багато елементів статей «Лади» пов'язаних із народними віруваннями поганського характеру про водяників та русалок. Можливо саме такий зміст дав підстави Івану Франку назвати «Ладу» поганською.

Дослідник преси А. Животко у висвітленні концепції «жіночого питання» західноукраїнської преси про «Ладу» згадує коротко як про перший часопис, на шпальтах якого розвивалася жіноча тема [1, с. 123]. Інший дослідник преси І. Монолатій пише про труднощі, з якими стикнувся С. Шехович у виданні жіночого часопису: «Шлях до заснування жіночого часопису був нелегким. 1853 року відомий український діяч С. Шехович видав перший часопис для жінок «Лада». Однак, байдужість громади, брак коштів, цензура спричинилися до закриття часопису. Незважаючи на труднощі, С. Шехович продовжував плекати свою ідею, і у 1868 році побачив світ новий жіночий часопис «Русалка». Мета часописів полягала у тому, щоб жінка відчула себе справді жінкою, яка стоїть на рівні з чоловіком як рівноправний і достойний член суспільства» [7, с. 57].

Видання Северина Шеховича були першою ластівкою у жіночому питанні, попри те, що не мали патріотичного характеру [2, с. 322]. Зрештою, попри намагання головного редактора пропагувати москофільство на Галичині політичним присмаком вони мало забарвлені [12, с. 324]. На шпальтах журналів

обговорювалося публічне життя інтелігентних панянок, світські бесіди, вишивання, ігри та анекдоти. Чимало місця у журналі присвячено правилам «пристойності», тобто правилам етикету. У цих статтях можна простежити спосіб життя, який вели москофіли та австрофіли – групки багатих кіл Галичини. Також відстежуємо стереотипи про роль жінки у суспільстві, якій найчастіше відводилася роль: кухні, сім'ї, дітей. Жінка не переймалася важливими суспільними проблемами чи політичною ситуацією, а вибирала сукні чи дамський туалет.

У «Ладі» і «Русалці» є наявні народні забобони, що надають журналам галицького присмаку, тому що поєднують у собі місцевий колорит, характерний Галичині того часу. Якщо ж поглянути на організацію роботи редакцій, то можемо помітити безсистемність і хаотичність. Попри «несерйозність» тем «Лади» і «Русалки», на шпальтах містилися статті на теми фізики, хімії, географії, обговорювалися господарські проблеми в краю. Таке поєднання наближає часописи до науково-популярних, але з досить поверховими статтями.

Детально розглянемо організацію роботи видань. У першому числі «Лади», опублікований «Проспект: Новой беллетристической временописи посвященной женьскому полу в честь забаву и поучение» [3] (М. П. – тут і далі подано мовою оригіналу). Отже, у титулі і підтитулі редакція присвячує часопис жінкам для розваги та науки. Одразу назва характеризує видання як розважальне. Далі редакція описує головні частини та відділи – «составляющія сію новую временопись части суть слѣдущіи» [3]. Відділи «Лади» ділилися на великі чотири частини, у кожній редакція конкретизувала теми, котрі порушуватимуться на шпальтах «Лади».

Серед головних розділів першої частини цього журналу такі:

«1. Переговори і преподаванія для дѣвиць содержащія правила къ поведенію женьского пола въ отношеніяхъ къ своему дѣвочеству, къ супругу и дитятам; 2. Физика популярно и практически выкладана для поднесения газдѣвства сельского, поученія несѣдущихъ оной, и удовлетворенія знатаковъ, не имѣющихъ в сельскомъ уединеніи способности продолжати физическіи знанія; 3. Исторія природная (но новѣйшей системѣ); 4. Землеписание въ тысьнѣйшомъ поученіи зъ исторією кожного народа, описаніе способу жизни, характера, обычаевъ и звичаевъ; 5. Коротко собранная Грамматыка русского языка, и правила орфографіи. Письмовникъ с, е. наведеніе

къ правильному складанію листовъ въ дѣлахъ женьскихъ» [3].

Поряд з переліком головних тематик простежуємо хаотичність редакції у висвітленні багатьох питань: тут і світські правила для молодих дівичь, і фізика, історія та географія. У наступних частинах хаотичність і невизначеність редакції у тематиках зберігаються. Наприклад, у другій частині редакція повідомляє про белетристику (кімнатну та народну), додає знову правила благопристойності, пісні, анекдоти і товариські забави [4]. Поряд із белетристикою С. Шехович опублікував шаради, фейлетони. Третя частина, за планом редакції, присвячувалася домашньому господарству та лікарським засобам домашньої аптечки. Остання, четверта частина, була представлена рубрикою «Із теперішності», в якій редакція подавала короткі новини. Це був відділ світських новин. У цій частині редакція друкувала кореспонденцію та словник незрозумілих слів. Словник незрозумілих слів розташовувався вкінці кожного номера і пояснював значення деяких слів, друкованих язичієм. Ця особливість зберігається також у «Русалці».

У підрубриках другого розділу передбачалося друкування пісень, анекдотів, фейлетонів. Жанр фейлетону був розповсюдженим жанром західноукраїнської періодики ХІХ століття. Фейлетони нагадували місцеві анекдоти, забави. Фейлетоністика у «Ладі» не розвинулася на високому рівні. Жанр фейлетону використовують інші жіночі часописи значно пізніше. У першому числі була надрукована пісня «Мое ты сердце», що нагадує галицькі пісні:

«Мое ты сердце!

Къ тебѣ въ будущности

Усмѣхается рай счастливости!

Неросцвитый адонисовый цвѣтъ» [3, с. 5].

У редакційному листі видавець зазначає: «Письмо сіе принимаетъ названіе «Лады» старословяньской богини красоты женьской и посвященное предовсемъ женьскому полу» [3]. Часопис названий на честь поганської богині «Лади» – богині жіночої краси. «Лада» присвячена «жіночій статті». Адресат журналу «Лада», тобто «жіноча стаття» не випадковий: цей адресат був характерним багатьом жіночим виданням ХІХ століття, які мали розважальний характер.

«Лада» відкривалася вступною статтею редакції. Цей журналістський жанр зберігається у всіх жіночих виданнях до 1939 року. У редакційній статті «Вступленіє» Шехович звертається до любих жінок, ніжною та красивою половиною людства, називає жінок

доньками святої Русі: «Так, Вы доньки святой Руси! Станьтєсь достойними капланками «Лады» – старославянської богини любови и красоти жєньской! Пѣйте ей рабскую пісню своєю дѣвчєства, клєните вѣнецъ зъ неувядаємыхъ цвѣтовъ любови и невинности, и запалите ей благословєнный ладанъ почитанія общого – чтобъ ладно, коротко, ніжно замирали чувства в Вашой груди, чтобъ любо, мило и лєхчайше било-сь Вам сердєнько!» [3].

У першому номері редакція формує традиційні відділи часопису, які повторюються у наступних числах: «Виховання дітей фізичне», «Історія природна», «Фізика», «Старина». У відділі «Правила благопристойності» подані статті про дівочий погляд, різні види сміху, описані товариські забави. Цей відділ можна назвати відділом етикету і правил поведінки у товаристві.

Не обминула редакція увагою дамські туалети. У традиційному відділі «Дамські ручні роботи» редакція друкує короткі новини про останній писк паризької моди, жіночі туалети та косметичні поради для догляду за шкірою. Господарський відділ займає значну частину журналу і містить велику кількість редакційних порад, інформацію про лікарські трави, квіти. У першому номері відділ кореспонденції представлений кількома публікаціями: кореспонденцією із Парижа та традиційною публікацією «Седмычная записка» [3], у якій подано цікаві новини місцевого значення. Закінчував номер «Словарем», який подано як переклад слов'янських слів на польську, наприклад: «благодєє – obuczajność; жєманство – chęćstrojenia się; завтраць – śniadanie».

У другому числі «Лади» з'являється програмна стаття «Призначєніє женского пола» [4], яка була опублікована протягом кількох номерів. Позиція редакції – традиційні уявлення про роль жінки у суспільстві: *жінки повинні бути мудримми, достойнимми любови чоловіків, турботливимми матерямми, оцаднимми господинямми; благоустрий чоловіка залежить від жінки* (виділення – наше). У цьому номері традиційними відділами залишаються: «Фізика», «Гєографія», «Виховання дітей фізичне». Особливу увагу зєртає редакція на обов'язки жінки у подружжі, критикуєтєся поганє виховання молодших сєстер у сім'ях. У четвертому номері редакція друкує коротку комєдію «Дядя мира», яка мала авантюрний, легкий характер.

На зміну програмній статті про призначєніє жіночої статті у сьомому числі часопису з'являється програмна стаття «Различіє женского а мужского пола» [5], в якій обстоюєтєся думка про природність статей, про призначєніє жєнок та чоловіків, їхня зовнішня різниця. Серед правил пристойності – правил етикету редакція розглядає різні види сміху і радить сміятися пристойно, скромно. Великого значєніє у редакції відводилося зовнішності жінки. Цій темі присвячєні кілька статей: «Наружность жєньщины», «О Наружном видѣ дѣвицы» [6], в яких головною думкою є та, що жінка повинна зм'якшувати, оцасливлювати мужнього чоловіка. Серед белетристичних творів знаходимо короткі любовні історії та повісті у наступних числах. Відділ місцевих новин «Изъ тепєрьшности» («З сучасності») переходить у відділ міжнародних новин з дванадцятого числа.

Після виходу чотирнадцятого числа редакція припинила видання «Лади». Брак коштів, невизначєна аудиторія часопису, непостійні відділи та рубрики часопису спричинили закриття С. Шєховичем «Лади». Короткий аналіз роботи редакції «Лади» свідчить про те, що громадськість ще не була готова до обговорєніє жіночого питанія, до сприйняття жіночої прєси. «Ладу» не можна назвати серйозним часописом для жєнок, хоча він вперше порушує тему жіночої ролі у суспільстві. У ньому нема стійкої структури, завдань редакції. Інколи «Лада» нагадує розважальний журнал із літературною частиною, а не часопис. Але попри зовнішній вигляд, це була перша спроба видавати жіночу прєсу в Галичині.

Організація роботи видання «Русалки», яке виходить 1868 року, подібна до «Лади», протє видання містить менше статей із наукової проблематики. Переважають статті про відомих жєнок сучасності, поради для красунь. У підзаголовку «Русалки» подано адресата «Письмо для красавиць».

У першому числі редакція пояснює читачкам, чому вибрала назву «Русалка» для видання: «По руському повѣрїю тыи воднии красавицы любяты сидіти на берегах рѣкъ, озеръ и потокѣвъ, росчесывати косу, або при блѣдєнь свѣтъ мѣсяца водити хороводы. Найсчастѣйше викликує ихъ на землю зоря: Русалки любяты скриватися въ травѣ и по корчах, орошєныхъ росєю» [8]. Редакція зєртає увагу читачок на місцеві, слов'янські вірування у духів природи та води. Далі редакція розповідає про жінку, яка була виключєна з людського суспільства.

Постає образ русалки у передовій, вступній статті редакції: «Недєля передъ Тройцѣным дєнем называєся Русальною або зеленою. Въ той часъ отѣ Русалокъ нема житя: люди неустанно ждуть якихъ то небезпєчныхъ

таинственныхъ пригодъ; никто не смѣе пити одинъ в поле або въ лѣсъ або за водою; всѣ собираются купами» В народі вірять, що діти нехрещені літають у повітрі і співають [8].

Редакційна стаття описує про міцну традицію поганських вірувань жителів Галичини, що відрізняється від християнської традиції. У статті традиційно застосовується українське «ѣ» («і»). На третій сторінці першого числа міститься стаття про відомих жінок, а на четвертій – поради красуням у виборі одягу: «Женщины-артистки» [8], де розповідається про розумних, гарних жінок того часу: Марію-Анну – дочку цесаря; Марію Терезу-Шарлоту – архикняжну австрійську; Марію Орлеанську – дочку Людовика-Пилипа. Стаття цього числа «Яких красавица має добирати красок в убраню?» мала на меті допомогти красуням у виборі суконь.

Але не тільки статті авантюрного типу були характерні «Русалці». Наприклад, у першому числі була надрукована інформація про болгарський народ. Його названо войовничим народом «Болгари». Серед жанрів «Русалки» використаний фейлетон, у якому невідома авторка (Наталія К.) обґрунтовує необхідність існування жінок. Публікація «Задача женщинъ» [9] – гумористичний лист, у якому обстоюється думка, що без жінки нема народу, суспільства і навіть не ведеться господарство.

Господарська частина «Русалки» була представлена передусім кулінарними рецептами, наприклад, про варіння картоплі: «Бульбы вариты. Попередь заварити воду, кипяткѣ паляти на бульбы в горшку и поставити горшокъ на огни. Скоро бульба зварится, ѳтляти воду. Бульбы будут вкуснѣйшіе нежели приставивши ихъ до огня сѣ холодною водою» [11]. У рецепті використовується традиційне «о» та значок «^», притаманним статтям багатьох галицьких видань того часу, що були друкувані гражданкою.

У рубриці «Всячина», як правило, подані різні чутки і плітки. Одна з них публікація про священика, який у своїх проповідях критикує жіночу поведінку. На чотирнадцятій сторінці, як і в «Ладі», описані забави та ігри. Популярними серед аудиторії часопису були статті про відомих жінок. Наприклад, у другому числі подана редакційна стаття авантюрного типу: «Прекрасная фанаріотка» [9], у якій розповідається про славних жінок-аристократок. У цьому ж номері у рубриці «Всячина» опублікована інформація про затемнення сонця з детальним описом природного явища.

Статті про інтимні подробиці відомих жінок сучасності становлять чи не найпопулярнішу тему «Русалки». Майже у кожному

числі подані такі статті: «Історія про Ізабеллу, визнану королевою іспанською», «Царица Катерина». Шаленою популярністю у редакції користувалися публікації дидактичного характеру про жінку та про виховання дітей. У третьому числі з'являється відділ «Воспітаніе дітей физическое» [10] – відділ запозичений із «Ладі».

Хоча багато відділів «Русалки» перегукуються із «Ладі», у «Русалці» редакція запровадила відділ «Наше газетярство», у якому детально пояснювала мету самого часопису, завдання і цілі. З четвертого номера у «Русалці» подана белетристика, наприклад, як коротке оповідання та поезії «До милого» [11]. У «Русалці» з'являється окремий відділ моди. У наступному числі редакція публікує матеріал «Становище женщинъ» – коротку замітку про жіночу конференцію у Німеччині. Редакція запроваджує відділи: кореспонденції – «Переписка» та відділ місцевих новин «Що нового?» З чотирнадцятого числа традиційними відділами редакції стають: «Моди», «Домоводство», «Переписка», «Всячина».

Наступного року «Русалка» виходить двічі на місяць і перестає бути місячником. 1870 року припиняє своє існування. Причини закриття часопису ті ж, що й «Ладі». Та попри труднощі «Русалка» залишила помітний слід у жіночій галицькій пресі. «Русалка» порушувала проблеми, які у першу чергу торкалися важкого матеріального становища багатьох жінок, чого не було у «Ладі». Організація роботи редакції «Русалки», хоча була подібна до «Ладі» відділами та рубриками, проте має свої відмінності. Насамперед, у «Русалці» здійснюється відхід від другорядних проблем до проблем жіночих, з'являються белетристичні твори, нариси про відомих жінок, нові жанри – фейлетон, відділ кореспонденції, практичні поради та господарська частина. Але обом виданням С. Шеховича притаманний авантюрний тип публікацій – історії про любовні захоплення відомих жінок того часу, різноманітні скандали та світські плітки. Це пояснюється читацькою аудиторією, яка потребувала матеріалів саме розважального характеру.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, організація роботи редакції видань Северина Шеховича не має конкретної стратегії, спостерігаємо тематичну хаотичність. З одного боку дидактичні статті авантюрного типу, з іншого – наукові публікації; з одного боку журналістські жанри, з іншого – літературна частина; з одного боку господарство, а з іншого – дам-

ські туалети. Окрім того, головною особливістю «Лади» і «Русалки» є мовний суржик «язичіє», котрим були надруковані обидва журнали. Видання С. Шеховича – перші періодичні видання, що порушують жіночі теми: роль жінки у суспільстві, проблему виховання молодих дівчат та самоосвіту жінок.

У виданнях С. Шеховича спостерігаємо формування структури жіночого часопису та головні відділи, що повторюються чи зберігаються у інших жіночих часописах інших періодів. Звичайно, досвіду у виданні жіночих журналів у С. Шеховича не було, тому що не існувало жодного періодичного часопису для жінок українською мовою. С. Шехович орієнтувався на видання іншомовні, проте московські симпатії не наближали його до європейських видань. У цей період, у Львові, уже виходив польський жіночий журнал «Дзєннік муд парискіх», який спочатку мав характер видання салонного, розважального. С. Шехович відходить від традицій розважальної журналістики у своїх часописах.

Оскільки у тогочасному суспільстві починають з'являтися ідеї емансипації, що набули великої популярності, змінюються теми у перших жіночих періодичних журналах. Порушуються питання, що стосуються самих жінок: не тільки догляд за зовнішнім виглядом (модні туалети, догляд за шкірою), а й теми глибші – жіноча освіта, проблема домашнього виховання молодих дівчат, яким не надавалася належна увага. «Лада» не торкається важливих жіночих питань, «Русалка» надає увагу жіночим проблемам. Попри розважальний характер видань С. Шеховича часописи друкують статті природничого та наукового характеру, щоб дати базові знання жіночій аудиторії. Короткі замітки, невеличкі статті про явища природи, хоча мають непостійний характер у журналах, проте відіграють важливу роль у часописах, виводячи часописи на рівень вищий, аніж просто розважальні часописи. Окрім того, господарська частина надавала цим часописам характеру практичних часописів. Ця тенденція – практичність жіночих часописів (ведення домашнього господарства, кулінарні рецепти, домашні поради) зберігається у багатьох інших жіночих часописів Галичини.

Жінка, у баченні розважальної преси С. Шеховича, подана як берегиня домашнього вогнища, яка народжує, виховує своїх дітей. Актуальним для молоді панянки з вищого середовища була тема заміжжя, особливо матеріально вигідного. Домашнє виховання занедбане, бо зводилося тільки до моральних приписів, виконання релігійних канонів,

дотримання релігійних цінностей. Жінка у тогочасному світі не могла і не мала можливості вчитися. Єдиною можливістю отримати гідне життя було вигідне заміжжя. У перших жіночих виданнях С. Шеховича цій темі присвячено чимало статей. Образ жінки трохи змінюється: жінки звертають увагу на свої проблеми: освіти, виховання, етикету.

Уперше на шпальтах часописів С. Шеховича жінки отримали можливість писати – були надруковані кілька статей, жартівливих заміток, листів від жіночої читацької аудиторії, в яких проглядається поступ у баченні жіночих проблем і жіночої ролі у суспільстві. Формується нове бачення жінки, не тільки красивої, ніжною та чутливою, а також жінки, яка утримує чоловіка своїм розумом. Обидві статі подані як доповнення, а не перевага чоловічої статі над іншою. Це був революційний погляд на традиційні уявлення громадськості про жінок та чоловіків, місце жінки у сімейному житті.

У часописах С. Шеховича подано образ молоді панянки, яка повинна вміти поводитися у вищому світі. С. Шехович вказує на особливість і вагу етикету у вищому світі, інколи розглядаються види сміху і що вони означають. Велику увагу у часописах зосереджено навколо теми закоханості, любові, легкого флірту. *Закоханість-любов-флірт* – головні теми статей-нарисів про відомих жінок сучасності. У центрі будь-якого нарису часописів дівчина-красуня, добре вихована, із прекрасним почуттям гумору. Велику вагу надано жінці, її красі та *жіночності*. Саме жіночність виокремлена у статтях авторів як найважливіша риса сучасної жінки.

Організація роботи редакцій ще на низькому рівні, проте формується перша структура жіночого видання; з'являються традиційно жіночі відділи, які фігурують у всіх інших жіночих часописах: сторінка моди, відділ ручних робіт; закладається тематика для обговорення. Серед головної тематики «Лади» і «Русалки» такі: призначення жіночої ролі у суспільстві та роль чоловіка, у яких редактор вказує на природній потяг жінки до краси, любові, жіночності, здатних умирити, заспокоювати свого «супруга», тому що жінки від природи мають чуттєвість до всього прекрасного, тому їхнє покликання: дім, сім'я, чоловік.

Образ жінки у перших періодичних виданнях ще консервативний: діти, кухня, чоловік, проте обов'язки жінки зводяться не тільки до цієї формули. Жінка покликана бути прекрасною, красунею, наділеною особливою чутте-

вістю та жіночністю. Розважальні часописи Северина Шеховича не розглядали жінку як індивідуума чи особистість, проте не розглядали її нижчою від чоловіка. Це основна риса тематичного поля статей у часописах С. Шеховича.

Література:

1. Животко А. Історія української преси. Мюнхен, 1989–1990. 400 с.
2. Жовтобрюх І. Мова української періодичної преси. Київ, 1963. 415 с.
3. *Лада*. 1853. Ч. 1.
4. *Лада*. 1853. Ч. 2.
5. *Лада*. 1853. Ч. 7.
6. *Лада*. 1853. Ч. 12.
7. Монолатій, І. Часопис «Жіноча доля» і його роль у розвитку жіночого руху в Галичині. *Всеукраїнська науково-практична конференція (11–16 грудня 1999)*. Житомир, 1999. С. 56–58.
8. *Русалка*. 1868. Ч. 1.
9. *Русалка*. 1868. Ч. 2.
10. *Русалка*. 1868. Ч. 3.
11. *Русалка*. 1868. Ч. 4.
12. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. Львів, 1996. Вип. 3. С. 324.
13. Франко І. Я. Українська альманахова література. Зб. Творів: у 50 т. Т. 27. Київ, 1984. С. 107.